

TRIBUNA COOPERAȚIEI ARDELENE

REVISTĂ LUNARĂ A UNIUNII DE COOPERATIVE „ARDEALUL” CLUJ
REDACTOR : PROF. DR. VICTOR JINGA

Nr. **6**

ANUL I. OCTOMVRIE 1930

CUPRINSUL :

- Victor Jinga . . . . Situația financiară a
cooperăției de credit
din Ardeal
- George Dragos . . . . Spre o mai practică
îndrumare și organi-
zare a mișcării coo-
perative
- Dr. Aurel Gociman . Personal și Muncitori
în Cooperăția fore-
stieră.
- Grațian C. Mărcuș . „Astra” și cooperăția
Pavel Molnaru . . . Practica depunerilor
mărunte.
- Recenzii
Constatări și îndrumări
Bilanțuri de societăți cooperative
Dela Uniunea „Ardealul”
Situația de casă și balanța de verificare a
Uniunii.
- Cronica : Știri din țară și streinătate

Redacția și Administrația :

Cluj, Uniunea de coop. „ARDEALUL”, Calea Regele Ferdinand 55.

ABONAMENTUL ANUAL LEI 200. UN EXEMPLAR LEI 20.—

Spre luare aminte.

— Această revistă face legătura între unitățile cooperative din Ardeal și Uniunea lor dela Cluj. Este deci în interesul tuturor unităților să o aboneze neîntârziat și să o citească; aci găsesc îndrumarea, informațiunile și cercetările cari le folosesc și le privesc de aproape.

— Răspândiți această Revistă printre prietini și cunoștințe; în ea se oglindesc ideea și acțiunea cooperatistă, mai eu seamă din Ardeal.

— Toți cei cari știu scrie despre cooperație să ne trimită articole; cooperatorii să ne comunice părerile lor despre mișcare, constatările bune și rele privitoare la cooperație.

— Cine nu înapoiază, în timp de zece zile dela expediere, primul număr din revistă ce i-s'a trimis, îl considerăm abonat și așteptăm costul abonamentului.

— Amintiți-vă că hârtia, tiparul și lucrul sunt scumpe; revista se susține numai din abonamente. Trimiteți-ne deci neîntârziat costul abonamentului numai pe adresa Administrației.

— În loc de chitanță, numele abonaților se trec pe pagina a 3-a a copertei.

— Manuscrisele primite la Redacție nu se înapoiază.

— Lucrările și revistele primite la Redacție vor fi amintite la Bibliografia acestei reviste. Rugăm revistele să accepte schimbul.

— Cooperativele cari au local sau instalațiuni proprii să ne trimită fotografia (eventual clișeul) bună a acestora pentru a le reproduce în revista noastră.

— Cooperativele să folosească aceasă revistă pentru reclama produselor lor; prețul publicării după învoială.

TRIBUNA COOPERĂȚIEI ARDELENE

REVISTĂ LUNARĂ A UNIUNEI DE COOPERATIVE „ARDEALUL” CLUJ

ANUL I.

OCTOMVRIE 1930.

Nr. 6.

Situația financiară a cooperăției de credit din Ardeal

de Victor Jinga

În zece ani mișcarea cooperativă din Ardeal a făcut progrese însemnate. În acest timp cooperăția ardeleană a luat ființă, și-a trăit perioada de înfiripare, de primă creștere, intrând în faza consolidării.

Înainte de războiu cooperăția de credit românească era foarte puțin dezvoltată în Ardeal, mijloacele financiare fiindu-i deasemenea foarte reduse. În preajma marelui război aveam 70 cooperative de credit, cu un capital social de Cor. 1.048.011, fonduri de rezervă și alte fonduri proprii Cor. 761.980. În timpul războiului nu s'a marcat nici un spor.

Trebuie să notăm că dacă înainte de război nu aveam cooperative cari să îndeplinească rolul de popularizare și difuziune a creditului, totuși această funcțiune nu rămânea complet neîndeplinită, deoarece *băncile comerciale românești*, atât prin structura lor cât și prin distribuirea creditelor, îndeplineau rolul de finanțare a țărănimii în condițiuni mulțumitoare. Bineînțeles că aceste simple operațiuni comerciale nu puteau aduce în lumea satelor acele îmbunătățiri cari sunt strâns legate de ideea și acțiunea cooperatistă.

Experiențele făcute și în vechiul regat de a distribui creditul pentru țărani prin instituțiuni centrale sau județene au eșuat chiar dacă aceste instituțiuni aveau structură cooperativă. Creditul trebuie să meargă la sate, să fie aproape de țărani iar nu aceștia să bată drum lung pentru ca la capătul acestuia să nu i-se dea, fiind necunoscut, sau să i-se dea atât cu cât nu poate face față nici uneia din nevoile sale.

Cooperativa din sat este instituțiunea care rezolvă bine și complet problemele în legătură cu necesitățile economice ale colectivității rurale, aducând totodată și o importantă contribuție de ordin cultural, moral și social.

După războiul cel mare, băncile comerciale românești din Ardeal, atrase de mirajul câștigurilor mari, miraj caracteristic epocilor postbelice, au părăsit, aproape toate, drumul sănătos și frumos al

plasamentelor sigure dela sate, lansându-se în operațiuni hazardate valutare, finanțări industriale, etc., din cari lumea românească a satelor n'avea de tras nici un folos.

Cooperația de credit a luat ființă pe deoparte pentru a suplini rolul de mai înainte al băncilor comerciale și a-l amplifica și pe dealtă parte pentru a realiza idealurile cuprinse în gândirea și fapta cooperatistă. Cooperația apare deci ca un mare îndreptar al vieții satelor, însemnează un mare pas făcut înainte în domeniul creațiilor rurale, însemnează covârșitor de mult față de puținul ce îl poate realiza la sate practica și tehnica comercialo-capitalistă.

Indată după război, aprovizionarea în condițiuni avantajoase cu alimente a fost necesitatea primă atât a satelor cât și a orașelor. Sumedenia de *cooperative de consum* întemeiate au adus oarecari îmbunătățiri, însă neavând mijloace financiare suficiente, pricepere în conducere și bună credință în administrație, această formă de activitate cooperatistă a eșuat aproape complet, dăunând enorm moralicește mișcarea adevărată cooperativă, care avea să ia naștere sau abia se înfiripase.

I-a revenit *cooperației de credit și de producție* sarcina să înfățișeze cu adevărat cooperația bună, cooperația folositoare celor mulți. Și în această privință puteam afirma că Ardealul a corespuns așteptărilor bunilor cooperatori, cooperația desvoltându-se an de an cu toate greutatețile economice ce întâmpină în această perioadă de nesiguranță, de sărăcie și de continui prefaceri. Sporul nu constă atât în numărul unităților cât mai cu seamă în mărirea continuă a operațiunilor; dealtfel tocmai împrejurările actuale și trecute au impus și impun cooperative cu raioane mari de activitate pentru a nu se face, proporțional, cheltueli mari și a se avea în consiliile de administrație oameni cât mai pricepuți.

Iată, în cifre, *situația băncilor populare din Ardeal* (18 județe) în ultimii trei ani:

	Nr. unităților	Nr. societărilor	Capital social	Fond de rezervă
La 31—XII.—1927	—	41.515	26.729.655	3.067.119
" " " 1928	386	48.423	43.133.956	4.763.114
" " " 1929	405	59.285	55.984.327	7.873.009

	Depuneri spre fruct.	Credite obținute	Imprumuturi	Benef. net
La 31—XII.—1927	50.554.369	—	161.633.540	5.999.206
" " " 1928	78.322.353	100.588.289	253.268.402	9.391.627
" " " 1929	117.682.528	134.533.471	321.519.830	10.970.610

În mijlociu, revin, la 31—XII—1930, 28 bănci populare de județ. Nu sunt multe, chiar puține. Să ținem seama însă de faptul

că acestea sunt numai băncile populare românești într-o regiune cu minoritari mulți. În județele săcuiești avem: în Ciuc 4 bănci populare, în Trescaune 7, în Odorhei 4 bănci pop.

Sporul unităților este de circa 20%, anual; un spor însemnat. Dacă avem în vedere că cei aproape șasezeci de mii de membrii sunt capi de familie și scotind familia de patru persoane, vedem că în cooperația de credit sunt interesați aproape un sfert de milion de locuitori români.

Și acum să analizăm *situația financiară* a băncilor populare din Ardeal.

Cooperația mondială de credit își va serba nu peste mult centenarul primei înjghebări. O sută de ani oferă o perspectivă largă - asupra căreia se pot face cercetări amănunțite, de valoare generală și trage concluzii cari să fie îndreptar pentru viitor. Ne-am depărta prea mult de subiectul de față utilizând diversiunea considerațiilor generale.

Practica creditului cooperatist a variat între extrema capitalurilor proprii cu răspundere mărginită și cealaltă extremă a procurării de capitaluri streine dintru început, oferindu-se garanția răspunderii nemărginite.

Perioada inexistenței capitalului social și a răspunderii nemărginite este perioada romantică a mișcării, când elementele etico-religioase predominau asupra elementelor economico-sociale. Fără capitaluri proprii, o cooperativă este cavizată în creditul capitalist, întră în sfera de influență a acestuia și e apoi absorbită.

Din această cauză cooperația viguroasă și creatoare și-a dat curând seama că în lupta cu adversarul puternic, regimul capitalist, trebuiesc arme proprii, cât mai multe și cât mai bune și mai e necesară totodată și independența mișcării, care tot prin fonduri e proprii se obține.

Cooperația însemnează și luptă, cu arme de pace și cu principii morale. Cooperatorii să păzească aplicarea principiilor cooperatiste dar să lupte.

Capitalul social vărsat al băncilor populare din Ardeal, la sfârșitul anului 1929, a fost de aproape 56 milioane lei. Dela 1927 la 1928 a sporit cu 59% și dela 1928 la 1929 a sporit cu 27%.

În mijlociu revin la 31—XII—1929 circa 138.000 lei capital vărsat de fiecare bancă populară.

Sporul capitalului este însemnat, totuși dela 1928 la 1929 procentul de mărire a scăzut prea mult. E firesc ca acest procent să fie într-o mică descreștere deoarece volumul capitalurilor comparate fiind tot mai mare, sporul procentual raportat la ele, în mod normal, e în descreștere. În anul 1929 s'a accentuat criza agricolă a prețurilor. Disponibilitățile pecuniare ale țărănimii au fost tot mai mult absorbite de golul lipsei de rentabilitate a muncii agricole. Deobicei, după primii ani dela întemeierea unei bănci populare, calitatea de societar se obține, în general, cu prilejul cererilor de împrumut. În perioade de criză, garanția personală și imobiliară

scade. Băncile atât comerciale cât și cooperative sunt mai scrupuloase în acordarea creditelor și această scrupulozitate scade quantumul împrumuturilor acordate și paralel numărul de membrii înscrși.

Capitalul social mediu al fiecărei bănci populare este mic; de fiecare membru revin în mijlociu Lei 944 capital social vărsat. Aceste cifre ne spun că, din acest punct de vedere, cooperația de credit ardeleană are baze democratice și populare.

Paralel cu mărirea numărului de membri este necesară sporirea capitalului social. Ţelurile de azi ale cooperației nu se pot atinge fără puternice capitaluri proprii și în primul rând fără capitaluri mari sociale, stabile și cari permit libertate de mișcări. Conducătorii să nizuiască în această direcțiune nu prin mijloace de constrângere ci prin acțiune de convingere.

Tot din categoria fondurilor proprii fac parte și *fondurile de rezervă statutare*.

Aceste fonduri au sporit dela 1927 la 1928 cu 55% și dela 1928 la 1929 cu 65%. Sporirea acestor fonduri în ultimul an este îmbucurătoare. Conducătorii băncilor dându-și seama de criza economică tot mai accentuată au consolidat unitățile atribuind din beneficiul anual un procent mai mare pentru fondul de rezervă.

Fondul de rezervă într'o societate — și mai cu seamă într'o societate cooperativă — reprezintă gradul maxim de stabilitate, rezervă primă și ultimă pentru garantarea solidității întreprinderii.

Fondul de rezervă statutar, în general, garantează societatea contra prejudiciilor cauzate de forțe majore: furt, incendiu, crah.

Operațiunile curente ale societății le garantează, de obicei, *fonduri speciale de rezervă*: creanțe dubioase, etc. cari deasemenea trebuiesc adăugate la fondurile de rezervă statutare și împreună cu capitalul social, fond imobiliar și altele mai mici; alcătuiesc totalul fondurilor proprii, patrimoniul pecuniar al cooperativelor.

La capitolul *depușilor spre fructificare* constatăm în ultimii trei ani un spor mare și anume, dela 1927 la 1928 s'au mărit cu 56% și dela 1928 la 1929 cu 50%.

Depunerile spre fructificare sunt barometrul încrederii pe care lumea o are într'o instituție bancară. Acest capitol este mai semnificativ la băncile populare cari nu practică acordarea de dobânzi exagerate la depuneri așa dupăcum fac, în anumite împrejurări critice, băncile comerciale cari simt nevoia atragerii de capitaluri multe în vederea anumitor speculațiuni hazardate.

Depunerile reprezintă capitalul strein care înlesnește funcționarea unei bănci, au o anumită stabilitate și dobânziile cu cari sunt remunerate fiind de un nivel mai redus asigură instituției o marje de câștig destul de însemnată.

Cu toată criza care bântue, nu se poate afirma că în Ardeal nu sunt, la sate, bani cari să poată fi depuși la băncile populare spre fructificare. La câteva bănci românești și de bună seamă și la bănci streine sunt miliarde de depuneri spre fructificare cari, în mare parte, reprezintă economiile țăranilor români.

Băncile populare să nizuiască să atragă aceste depuneri; ele vin când aceste instituțiuni populare sunt bine și serios conduse, când au în fruntea lor oameni stimați pentru cinstea și hărnicia lor.

Când alături de fondurile proprii băncile populare reușesc să aibă multe depuneri spre fructificare, sunt puțin sau chiar deloc avizate la procurarea de capitaluri prin împrumuturi.

Asupra capitolului depunerilor spre fructificare se pot face interesante considerațiuni ținându-se seama de numărul depunătorilor, de mărimea, pe categorii, a depunerilor, etc.

Deocamdată, la sfârșitul anului 1929, depunerile spre fructificare la băncile populare erau de aproape 118 milioane lei. Sporul constant din ultimii ani ne îndreptățește să nădăjduim într'o mărire foarte însemnată a depunerilor la băncile populare.

Cooperația de credit din Ardeal avea la sfârșitul lui 1929 Lei 134 $\frac{1}{2}$, milioane *credite obținute*. Aceste credite, aproape în totalitatea lor, sunt procurate dela Banca centrală cooperativă.

Problema alimentării cooperației cu credite este mereu și viu desbătută. Cooperația cere, Banca centrală dă cum vrea și cât poate. Cunoaștem cazuri când fosta Centrală a băncilor populare a acordat credite după criterii scandaloase. Institutul central de credit cooperativ trebuie să distribue creditul echitabil, după considerațiuni strict economice și cooperative. Influența niciunui alt factor să nu fie permisă.

E greu de apreciat dacă suma creditelor primite de cooperație e mare sau mică. Cooperația de credit ardeleană garantează aceste credite cu cele aproape 70 milioane fonduri proprii și cu răspunderea socială a membrilor. Dar fondurile proprii și răspunderea nu garantează numai creditele obținute ci și operațiunile societății în general, depunerile spre fructificare, etc. eșalonate după precădere.

Situațiuni speciale în anumite județe (aprovizionare, grindină, etc.) au determinat o atenție specială, acordându-se credite importante din cari unele au prilejuit întemeierea de unități noi cărora le-au fost date spre administrare aceste credite.

Cooperativele cer credite; criza actuală economică a sărăcit satele cari nu-și pot valorifica produsele și având nevoie de bani cer împrumuturi. Aceste împrumuturi, în situațiunea actuală, nu mai au scopuri productive ci de pur consum, micșorând deci capacitatea de credit a țărânimii.

Banca centrală cooperativă trebuie să acorde debitoarelor e oare cari păsuiri; o presiune inoportună nu poate folosi niciuneia din părți.

Pedealtăparte băncile populare să deprindă bine ce însemnează scadența; dobânda creditelor trebuie plătită exact la scadență, din suma creditelor să se achite cât mai mult cu puțință. Numai astfel se poate obține circulația capitalurilor care în cooperație e un reflex al solidarității între unitățile cooperative.

Împrumuturile acordate de băncile populare la locuitori au sporit din 1927 în 1928 cu 57% și din 1928 în 1929 cu 27%, ajungând la sfârșitul acestui an la suma de Lei 321 $\frac{1}{2}$, milioane.

În mijlociu, fiecare unitate a împrumutat locuitorilor circa 793 mii lei; aceasta este o medie îmbucurătoare pentru mișcarea noastră care are abia 10 ani de existență.

Cele 321 milioane lei sunt o sumă de bani importantă pe care cooperația de credit din Ardeal a distribuit-o locuitorilor români din această provincie cu o dobândă — până acum câtva timp — inferioară aceleia curente la băncile comerciale.

Problema dobânzii în cooperație este cea mai de seamă problemă a cărei soluționare se impune cu mare grabă. În ultimii doi ani nivelul dobânzii la băncile populare a fost atins de băncile comerciale și deseori a fost mai ridicat decât al acestora din urmă.

Pentru înfățișarea practică a mișcării, acest nivel este foarte dăunător cooperației. Nu avem încă o educație cooperatistă formată a membrilor cooperatori pentru-ca ei să poată face deosebire netă între rosturile mari ale cooperației și folosul imediat pe care aceasta îl aduce.

Dacă Banca centrală cooperativă nu rezolvă problema reducerii dobânzilor în cooperație, rostul însuși al acestei instituții poate fi pe drept contestat. Dobânda actuală de 16—18%, astăzi când rentabilitatea muncii sătenilor a scăzut în mod dezastruos, este extraordinar de mare.

Din lipsă de material documentar nu putem analiza repartitia împrumuturilor la locuitori, după mărimea sumelor împrumutate și după utilizarea acestora. Din cercetarea unui mare număr de bilanțuri am dedus că distribuția se face, în general, echitabil, adică împrumuturile băncilor sunt date, în sume mici, unui mare număr de locuitori. Sunt și abateri cari au fost scoase la iveală în această revistă.

Tot în situația financiară a cooperației de credit putem încadra și situația celor 6 federale la cari sunt federate 340 bănci populare și 72 alte cooperative. Capitalul social al federaledor la 31—XII—1929 este de 4 mil. 236 mii lei, fondurile de rezervă de 1 mil. 922 mii lei și depunerile spre fructificare 2 mil. 930 mii lei.

Situația financiară a cooperației de credit din Ardeal este bună sau e rea? După vârstă și număr, nu îndreptățește nici un pesimism. Optimismul nostru însă este justificat numai dacă îl întovărășim cu o muncă încordată, atențiune și prudență. Criza economică generală are repercusiune și asupra cooperației. Unitățile să-și consolideze portofoliile, să mărească prin orice acțiune capacitatea de rezistență a cooperativelor. Dealtfel crizele lovesc mai puțin mișcarea cooperativă decât pe cea capitalisă. Tehnica, morala și gândirea cooperatistă sunt cei mai buni paznici ai acestei importante mișcări.

Spre o mai practică îndrumare și organizare a mișcării cooperative

de prof. Gheorghe Dragoș

Nouile curente și realizări economice apar totdeauna, nu atât din dorul de inovațiuni al câtorva, ci mai cu seamă sub împingerea necesităților presante ale celor mulți. Așa au apărut și s'au dezvoltat la noi în țară cooperativele de credit și obștile de arendare și cumpărare de pământ.

Ceeace a mai contribuit mult la dezvoltarea acestor fel de organizațiuni cooperative este și sistemul mai puțin complicat al organizării și funcționării lor.

Dacă nu au putut lua acelaș avânt și cooperativele de consum, producție și valorizare, și dacă nu s'au putut înjgheba de loc cooperativele de asigurări mutuale, cauza nu trebuie să ne-o explicăm prin lipsa totală a utilității și necesității lor, cât mai cu seamă prin sistemul mai complicat și prin spiritul practic absolut necesar organizării și funcționării acestor fel de cooperative.

Ceeace am putut neglija în trecut, azi, sub presiunea crizei vrășmașe ce bântuie agricultura, a devenit o necesitate absolută. Se impun deci noi realizări, după noi metode — *metode practice* — și sub inspirația unui nou spirit — *spiritul de inițiativă*.

În viața comercială și industrială victoria e de partea aceluia care are inițiativa, și care acționează cât mai rațional în acțiunea lui, dominat fiind în această acțiune de multă pătrundere practică a necesităților și împrejurărilor. Se impune deci, ca și în acțiunea noastră cooperatistă, să adoptăm aceste metode și acest spirit, abandonând bineînțelesele egoismul specific acțiunilor particulare, și înlocuindu-l cu spiritul solidarității și mutualității, specific acțiunii cooperatiste. Numai procedând astfel vom putea isbuti în tendințele noastre cooperatiste și în năzuința noastră spre ridicarea economică a celor mulți.

Un început de realizare în această direcție se anunță de pe acum. În programul năzuințelor noastre cooperative figurează la loc de cinste valorizarea produselor pământului nostru: cereale, fructe, ouă, lapte, etc. O lege pentru reglementarea și încurajarea exportului de ouă s'a și pus în aplicare dela 1 August a. c. (Vezi „Tribuna Cooperăției Ardelene” Nr. 3—4, pag. 113). — Toate însă au pornit dela centru. Normele viitoarelor

realizări nu sunt însă de ajuns. Mai este nevoie și de elementele capabile de a pune în aplicare în mod practic aceste norme, și de a creea acel spirit și aceea acțiune realizatoare, în cel mai scurt timp, căci nevoile arzătoare ale economiei noastre naționale nu ne mai permit multă întârziere. În acest scop nu mai este suficientă structura biurocratică a diferitelor organe cooperative, ci trebuie lărgită și întregită cu organe specializate în tehnica comerțului. Trebuie create aceste organe, dacă nu le avem, și trebuie începută acțiunea după metode practice.

În vederea organizării lăptăriilor cooperative, și a celor pentru valorizarea fructelor și ouălor se cere formarea de elemente, cari să cunoască atât mecanismul transformării acestor produse, cât și metoda de cumpărare, împachetare, conservare și valorizare a lor cu cât mai mare rentabilitate. Aceste elemente de inițiativă, cu simț și cunoștințe practice de specialitate, să fie repartizate, atât la centru, cât și la organele cooperative din diferitele regiuni (Uniuni și Federale), pentru ca de acolo să organizeze și să dirijeze în regiunile respective, toată acțiunea de valorizare prin sistemul cooperatist a produselor agricole.

Pentru o și mai bună reușită a acțiunii lor, cred că nu e de prisos, ca la început să se înființeze cooperative model, pe regiuni, după natura posibilităților de producție ale fiecărei regiuni. Așa, la șes, unde se produc cereale, s'ar înființa cooperative model pentru valorizarea ouălor, cari se vor îngriji să procure cooperativelor găini de rassă. La deal și munte s'ar putea organiza cooperative model pentru valorizarea fructelor și laptelui, cari vor avea a se îngriji în același timp de îmbunătățirea rassei animalelor și a pomilor fructiferi.

După ce aceste cooperative vor lua ființă, chiar cu sprijinul băneș al Oficiului Național al Cooperăției și al Uniunilor, ar urma să se adune acolo cooperatorii isteți și de inițiativă din toată regiunea, pentru ca la fața locului, în contact cu realitatea și practica să învețe mecanismul de organizare și funcționare al acestor cooperative. Realizările altora observate și trăite aceluși sunt un mai bun îndemn decât toate conferințele și îndrumările teoretice pe cari le-au primit agricultorii noștri timp de zece ani.

Imediat ce se vor înființa, după acest sistem, cooperativele pentru valorificarea produselor agricole urmează să se asocieze între ele pe județe și pe regiuni, întemeind depozite de colectare comune, organe de vânzare comune, cece ar contribui mult, atât la înlăturarea speculei particulare, la fixarea unor prețuri mai favorabile, la controlul calității mărfurilor cât și la posibilitatea de a creia relațiuni mai sigure comerciale, atât în țară, cât și în străinătate.

Lăsând și pe mai departe totul în grija inițiativelor răslețe, fără o coordonare și fără exemple practice, nu putem

astepta mari rezultate după urma năzuințelor, oricât de frumoase, dela centru. Cooperative de genul celor amintite s'ar înființa multe. Puține însă ar putea da rezultate, pentru următoarele motive: Nu s'ar da îndeajunsă grije calității produselor, nici în ceea ce privește superioritatea, nici în ceea ce privește uniformitatea. Ori știut este astăzi, că dacă nu dispui de mărfuri de calitate bună și standardizate, nu poți să le desfăci nici în interior și cu atât mai puțin pe piața streină.

În al doilea rând neexistând o acțiune coordonată a cooperativelor și un organ de colectare și vânzare comun pe regiuni, forța cooperativelor individuale ar fi neînsemnată, atât în ceea ce privește înlăturarea concurenței speculanților de până acum, cât și în privința influințării prețurilor.

În al treilea rând, numai mai multe cooperative asociate pot susține cu plată organe specializate în tehnica comerțului, și în patrulea rând numai o asociațiune a mai multor cooperative inspiră încredere și poate să stea de vorbă și să creeze relațiuni cu organizațiuni cooperative sau cu case comerciale importatoare din streinătate.

Dar prin organizarea după metode cât mai sistematice a cooperativelor de valorizare am putea ușura în mare măsură agricultura și în altă latură a ei. Știm cu toții că producția cerealelor nu mai rentează azi aproape de loc, datorită prețurilor scăzute ce se oferă pentru aceste produse, atât pe piața internă, cât și pe cea internațională, din cauza supraproducției mondiale de cereale, și a micșorării consumațiunii pâinei și a alimentelor făinoase cu 10—15%. Ca o consecință inevitabilă a acestor împrejurări s'a micșorat și exportul de cereale.

Pentru îndreptarea acestei situațiuni n'avem decât să mărăm în interior consumațiunea cerealelor, prin întrebuintarea lor ca mijloc de alimentare a vitelor, a pasărilor, exportând în schimb carnea și produsele acestora, prin mijlocirea cooperativelor de valorizare. Dacă cerealele nu mai au preț, celelalte produse alimentare amintite au preț bun și sunt căutate.

Se înțelege că, o rețea deasă de cooperative de valorizare, prin structura și funcționarea lor mai complicată, va necesita în viitor organizarea unui mai sistematic serviciu de control. Pe lângă cinstea cooperativelor, pe lângă spiritul lor de bună înțelegere și pe lângă controlul lor reciproc, este nevoie de un cât mai mare control din partea organelor superioare.

Dacă până acum, când cooperația se reducea în special la ramura băncilor populare, era de ajuns un control anual ceea ce de altfel se întâmpla în cazuri rare, de multe ori nefiind nici controlul anual, într'un sistem dezvoltat al cooperației agricole, va fi nevoie ca o cooperativă să fie controlată de mai multe ori pe an, atât în ceea ce privește organizarea ei administrativă-contabilă, cât și în ceea ce privește organizarea ei comercială.

E specific psihologiei omenеști în a greși atunci când e vorba de o acțiune mai complicată, precum și atunci când nu te simți urmărit în actele tale de ochi atenți și pătrunzători. fie că acea greșală provine din rea credință, fie că se datorește neglijenței sau desorientării.

* * *

Am fixat în linii largi felul cum aș înțelege eu, după modesta mea părere, o organizare cât mai bună a cooperativelor agricole de producție și valorizare a produselor agricole. Am făcut aceasta îndemnat de nevoile ce le-am constatat în timpul activității mele pe teren cooperatist și sub imboldul dorinței de a vedea cu o zi mai de vreme Țara noastră eșită din greaua situațiune economică în care se sbate.

Cred că nici un moment n'ar fi fost mai prielnic exprimării unor astfel de păreri, ca cel de acum, când suntem în ajunul unei serii de congrese regionale cooperatiste și a congresului central, cari au de scop tocmai luarea de hotărâri în legătură cu bunul mers al cooperației românești.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Uniunea de cooperative „Ardealul“ organizează congresul mișcării cooperative ardelenе.

Unitățile cooperative să ia din vreme măsuri ca participarea lor la Congres să fie sigură și cât mai numărăoasă.

Personal și Muncitori în Cooperația Forestieră

de Prof. Dr. Aurei Gocman

Izbânda, bunul mers și bunele rezultate ale unei cooperative forestiere depind în mare parte — dacă nu în cea mai mare parte — de pregătirea, pricepera și râvna *personalului conducător și ajutorilor* și a *muncitorilor* angajați în întreprinderea lor.

În ceea ce privește categoria brațelor de muncă, a *muncitorilor forestieri*, putem spune, că întreprinderile noastre forestiere și, deci, Cooperația forestieră, găsesc cu ușurință contingente bogate de muncitori în populațiunea românească dela munte, harnică, pricepută și familiarizată din timpuri vechi cu lucrările de pădure. Maramureșul, Munții Apuseni, Basinul Mureșului superior, Neamțul, Bacăul etc., oferă brațe de muncă suficiente și pentru întreprinderile mari, cari nu le-ar putea achiziționa din regiunea lor; iar întreprinderile mici, cu siguranță, că le vor găsi în apropiere.

Vom mai avea următoarele categorii de muncitori (după necesitățile întreprinderii):

Gaterist, ajutor-gaterist, circularist, ajutor-circularist, maestru geluitor (dacă este în fabrică mașină de geluit) maestru de ferăstrău, ungător, fierar, lăcătuș, strungar, točilar, curelar, mecanic, fochist, electrician, tâmplar, sortător, ajutor-sortător, macaragiu, refezător de trunchi, mecanic de locomotive, fochist, conductor, frânar, cantonieri, acar, picher, paznici, salahori (muncitori cu ziua) în depozitul de butuci și cel de cherestea, cărători de rumeguș și rămășițe, legători de bracuri, etc.

Unele dintre aceste îndeletniciri reclamând o mai mică, sau mai mare specializare, evident, că se vor angaja muncitori calificați. Aceștia fiind cam puțini dintre Români — în special în Ardeal — întreprinderea va trebui să angajeze și streini. Va face, însă astfel ca lângă fiecare muncitor calificat strein să fie pus ca ajutor un Român mai desghetat, care să deprindă meșteșugul. Astfel, ajutorul gateristului sau circularistului ungur, va fi un Român, precum tot Român va fi și ajutorul sortătorului evreu, etc.

Toată această muncitorime, — dela pădure, fabrică de cherestea, ateliere, depozite — care-și poate câștiga pâinea la o cooperativă forestieră, trebuie încadrată în mișcarea și spiritul Cooperației, formându-se din ea un principal element de muncă cinstită și de ordine, care să reziste oricăror curente dăunătoare economiei naționale și organizației de stat.

De altfel, chiar muncitorimea din întreprinderile forestiere particulare a putut trage învățăminte folositoare din însăși situațiile trăite în interval scurt dela războiu încoace. Prin anii 1920—25, când industria și comerțul lemnului aveau o conjunctură mai favorabilă, muncitorii s'au lăsat antrenaji de „organizatorii” demagogi, mărindu-și pretențiile din zi în zi; iar forma expunerii lor a devenit tot mai agresivă și insolentă. Grevă activă, grevă pasivă pentru fiecare lucru de nimic, risipă de timp, vorbă și nervi, pentru tratative și aplanări.

Iar când întreprinderile nu au mai putut suporta complexul de împrejurări, între cari de bună seamă, și cele provocate de muncitorime formau un capitol important, muncitorimea s'a izbit de realitatea crudă a șomajului, s'a cumișit, iar organizațiile cu „oratorii” lor au dispărut.

Inchinare, admirație și toată iubirea pentru legiunile de muncitori anonimi și umili, pentru albinele țării. Perfectă îndreptățire la asociații profesionale, însă legale, cu statute în regulă și mai ales cu gestiunea curată. Organizația să facă mai puțină politică și teorii exotice și să se ocupe mai mult de problemele locale, de dezideratele bazate pe bunul simț și pe posibilitatea de realizare.

Prin încadrarea acestei muncitorimi — acolo unde se poate — în Cooperajie, aceste probleme nu se mai pun. Muncitorul va face parte integrantă din întreprindere, împărțind cu ea bucuriile și supărările, succesele și înfrângerile.

Despre această muncitorime forestieră se întocmesc diferite *statistici*, cerute în special de către Inspectoratele de Muncă. Pentru eficacitatea lor, însă, trebuie ca ele să se uniformizeze, explicându-se precis fiecare chestiune. De ex., cerându-se numărul muncitorilor „calificați” și „necalificați”, să se arate cari anume trebuie trecuți la o categorie și cari la alta. Căci, altfel unele întreprinderi trec la „calificați” tot personalul de ateliere, mecanici, gateriști și circulariști, altele nu trec gateriștii și circulariștii, etc.; apoi, la „funcționari” unele trec numai funcționarii plătiți lunar pe statul de plată, altele trec și supraveghetorii. Etc.

Se mai face, apoi, confuzie și cu *naționalitatea*. Când se cere: „Români”. „Streini”, unele întreprinderi pun subț „Români” pe toți *cetățenii* români; altele numai pe Români, iar la „Streini”, pe minoritari.

De aceea ar trebui precizat de ex. astfel: „Români”, „alenaționalități”, „cetățeni streini”.

Cu un cuvânt la orice chestiune, care este susceptibilă de mai multe interpretări, de multeori voite, să se arate precis și uniform ce anume răspuns trebuie să se dea.

Altfel, toate statisticile nu prezintă nici o importanță, ele neputându-se totaliza, compara, etc.

Din aceste statistici trebuie să se vadă situația exactă a muncitorimei, politica întreprinderilor față de elementul românesc.

în comparație cu cel strein (minoritari și cetățeni streini), trăgându-se concluziuni și luându-se măsuri pentru orientarea profesională și protejirea elementului românesc.

Dăm mai jos, ca exemplu, o statistică întocmită în Dec. 1927, de către Inspectoratul Muncii Tg.-Mureș, în urma unei anchete făcută la 21 întreprinderi forestiere de pe Valea Murășului* (nu sunt cuprinși muncitorii de pădure):

Funcționari și tehnicieni	236
din care Minoritari	219 (inclusiv 20 cetățeni streini)
Români	17 (7,2%).
Muncitori calificați	465
din care: Minoritari	432 (inclusiv 11 cetățeni streini)
Români	33 (7,1%).
Personal de serviciu și pază	492
din care: Minoritari	442 (11 cet. streini)
Români	50 (10%).

Este concludentă această statistică — și situația este similară și în alte părți — din care se vede politica prea exclusivistă a întreprinderilor mari forestiere față de elementele românești.

Cooperația forestieră românească poate să facă mult bine și în această direcțiune, apelând numai la muncitori români, sprijinindu-i și întărindu-i, contribuind, astfel, la românizarea industriei forestiere, care este, în cea mai mare parte, în mâinile streinilor.

În ceea ce privește *personalul conducător și ajutor* (tehnic și administrativ) situația este mai puțin bună.

Avem prea puțin personal românesc cu bună pregătire tehnică și administrativă în această branșă. Cauza o găsim în politica de exclusivitate, voită sau nu, a întreprinderilor streine față de elementele românești, după cum am văzut în statistica de mai sus.

Chiar și acei puțini Români câți sunt de ex. la capitolul „funcționari și tehnicieni” sunt plasați mai mult din complezență, în posturi modeste și de obicei în acele, în cari nu se poate învăța meseria propriu zisă (tehnica fabricației, manipulația materialului, comerțul, administrația), cum ar fi la magazia de materiale tehnice, etc.

Aceasta-i situația la întreprinderile streine, cari sunt cele mai mari și mai bine utilizate. Iar întreprinderi românești, cari ar fi putut pregăti personal românesc, sunt prea puține.

Facem aici o remarcă. Este curios că — până în vremurile recente — atât capitaliștii români, cât și funcționarii (tehnici, administrativi) n'au simțit aproape nici o atracție față de industria și comerțul lemnului. Și doar avem atâtea legături cu pădurea.

Mai înainte vreme, când pentru Constantinopol se cerea foarte multă cherestea, Turcii aveau, „un special slujbaş, orându-

*) Vezi Dr. A. Gociman: „Ind. și Com. Lemnului din basiniul Mureșului superior”, pg. 249.

pentru cherestelele din Moldova. El se numea „Direccibaşa“; venea în ţară să îngrijească de lemnul, ce se cerea şi aducea cu sine măsurile după care să se taie lemnul trebuitor. Ținuturile Bacăului, Neamţului şi Sucevei nu făceau alta peste vară, decât cherestelele turceşti. „Direccibaşa“ avea oamenii săi, împănaţi prin satele de munte, pentru privigherea măsurilor; pe lângă aceştia se mai trimiteau şi anume boieri ai Domniei executori în facerea cherestelei, ca să fie mai de grabă“. (Drăghiciu, vol. I, pag. 28—29).

Am abandonat, însă, acest domeniu de activitate în mâna streinilor, pământeni şi de peste hotare, dându-le un îmbelşugat izvor de câştig.

Deocamdată, în prezentul articol, nu cercetăm cauzele pentru cari capitalul românesc nu s'a angajat — sau s'a angajat prea puţin — în industria şi comerţul lemnului. Această rezervă a lui a împiedecat şi angajarea, pregătirea şi dezvoltarea unui corp de funcţionari români, de bransă.

Pe lângă lipsa aceasta de întreprinderi româneşti, care a împiedecat orientarea spre slujbe în industria şi comerţul lemnului, mai trebuie menţionată şi o latură stupidă a mentalităţii tineretului nostru, în bună parte, care, cu o diplomă mai modestă, sau mai înaltă în buzunar, îşi caută o slujbă. Acest tânăr cu patalamă, crede, că trebuie să ajungă „domn“ la oraş; preferinţa lui se îndreaptă, evident, către Capitală şi numai ca o concesie către oraşele din provincie; slujba să fie cât mai comodă şi cât mai importantă, din care să poată comanda şi arăta colţii. Atacă, deci, orice uşe de intrare spre bugetul Statului. Nu fără dreptate se zice, că „Românul se naşte bursier, trăeşte funcţionar şi moare pensionar“. Se întâmplă, însă, că întreprinderile forestiere — prin însăşi natura lor — îşi au centrele de exploatare şi administraţie în regiuni mai puţin... oraşeneşti, de multe ori în creerii munţilor. Cum, Doamne fereşte, s'ar putea ostraciza tânărul nostru în acele locuri lipsite de binefacerile civilizaţiei? Nu-şi dă seama, că muncind va câştiga, pe lângă leafă bună, cunoştinţe într'o bransă frumoasă, care a îmbogăţit pe mulţi (facem abstracţie de criza generală de azi); iar după ucenicie, sârguinţă şi înfiripare va putea, cu destule şanse, să lucreze pe cont propriu (în special în comerţul lemnului), având posibilitatea de a se întoarce în oraş, dacă îi va mai plăcea.

Din fericire, mentalitatea despre care am amintit e pe cale să dispară din cauza crizei economice, prin care trecem şi a ivirii somajului şi în carierele funcţionăreşti.

Nu este momentul cel mai potrivit, în actuala criză, când întreprinderile forestiere stagnează şi chiar şomează, totuşi în speranţa, că situaţia se va ameliora îndemnăm pe tinerii, cari caută plasament să se angajeze, dacă au posibilitate şi oarecare atracţiune, în industria şi comerţul lemnului. Vor găsi aici, e drept, contingente compacte de înaintaşi streini, în special evrei, cari au credinţa că sunt deosebit de înzestraţi pentru această meserie, în comparaţie cu alte elemente, cari nu pot rezista. Credinţă absolut eronată, des-

pre care m'am convins personal în urma legăturilor avute cu funcționăria forestieră și a vizitelor făcute la zeci de fabrici mari de cherestea de pe Valea Mureșului; ai noștri pot oricând lupta cu ei, fiind cel puțin egali în multe privințe. Se cere, însă, dela personalul românesc plecat pe drumul industriei și comerțului de lemne, ca să aplice cu o foarte mică sforțare metoda lor de lucru; și din aceasta numai o parte: modestie, perseverență și răbdare și atunci succesul va veni dela sine.

Cooperăția forestieră s'a resimțit mult de lipsa unui personal conducător și ajutător bine pregătit. S'au improvisat în „specialiști” și conducători, oameni, cari habar n'aveau de industria și comerțul lemnului; iar cei cari mai păstrau câteva noțiuni, din școală sau din carte, nu aveau nici o practică. Bunăvoința, oricâtă ar fi fost, nu era suficientă pentru bunul mers al întreprinderii. Deaceia multe din cooperativele forestiere au mers și merg prost, dacă nu s'au prăbușit.

Se impune, deci, o mare grijă la recrutarea și educarea profesională a personalului necesar cooperativei forestiere. Școlile superioare de comerț, Academii comerciale și Politehnica (secția silvică), prin absolvenții lor, oferă destule elemente, pe lângă cele cari, eventual se pot lua din întreprinderile particulare.

Se cere, însă, dela cei noi în branșă, în propriul interes al întreprinderii și al lor, oricât ar fi de înaltă diploma ce posed (licențiat, inginer silvic), — ca să treacă prin întreaga filieră a lucrărilor și operațiunilor, nefiindu-le rușine și familiarizându-se până și cu cele mai modeste. Astfel, vor începe stagiul și studiul practic la *exploatarea în pădure*, continuându-l apoi la *fabrica de cherestea*, în depozitul de butuci, în fabrică, în depozitul de cherestea. Este util, ca chiar și *personalul de birou* (contabili, cassier, corespondent, etc.) să treacă prin această filieră. Apoi, cei cari au început și continuat meseria numai la cooperative, să fie plasați pentru un timp mai scurt (1—2 luni) la întreprinderi particulare spre a se deprinde cu maniera lor de a lucra, tehnica de fabricație și manipulare a materialului, administrație și operațiuni comerciale, etc.

E drept că întreprinderile particulare sunt în deobște rezervate în această privință. Totuși, prin legături de prietenie, sau influință, se va putea avunge la bune rezultate. Scriitorul acestor rânduri își ia cu toată plăcerea rolul de informator și mijlocitor pentru unitățile cari doresc a face experiența amintită.

Personalul conducător al cooperativei forestiere de producție va trebui, deasemenea să țină cât mai strâns contact cu piața de desfacere; vizitând din când în când pe clienți, (fie particulari, fie unități cooperative) și centrele mai mari de desfacere. Se va orienta, cu această ocaziune, asupra eventualelor reclamațiuni și dorinți ale clientelei, asupra împrejurărilor locale, condiții de vânzare, preț, calitate, dimensiuni, etc.

La fel, este în propriul interes al cooperativei de desfacere de a trimite din când în când câte un funcționar pe la fabricile de

cherestea, cel puțin din regiunea de unde se aprovizionează. Ia cunoștință de împrejurările din acea regiune, întărește legăturile vechi, face altele noi, aude, vede și învață. Procedează, cu un cuvânt ca un negustor adevărat, luând exemplul în special dela negustorii evrei, cari sunt numai ochi și urechi, în continuă mișcare în regiunile de localizare a industriei forestiere.

Făcându-și astfel cât mai temeinic educația profesională, muncind cu cinste și cu râvnă, eliminând elementele de gașcă politicianistă, cari caută numai căpătuială — personalul conducător și ajutător din cooperația forestieră va contribui în largă măsură la întărirea și prosperarea ei și, prin aceasta, la românizarea industriei forestiere din țara noastră.

Desființându-se la 1 Nov. a. c. regionalele Oficiului național al cooperației române, pentru Ardeal a rămas Uniunea de cooperative „Ardealul” singura instituție centrală-regională pentru îndrumarea și controlul mișcării și propaganda ideii cooperatiste. Pentru orice chestiuni privitoare la cooperație adresați-vă numai Uniunii.

„Astra“ și cooperația

de Grațian C. Mărcuș

În anul 1861 fruntașii națiunii române de pe vremea aceea au pus temelie solidă unei mari societăți culturale ardelenice, pe care au numit-o *Asociațiunea pentru literatura și cultura poporului român*. Scopul acestei solidarități culturale era, după cum îi arăta și numirea, să lucreze din răspuțeri pentru progresul cultural al românimeii din Ardeal, atât de oropsită de regimul străin stăpânitor.

Rostul de fapt al noii instituții mai era însă ca să țină vecinic trează conștiința românească pentru a o pregăti în vederea unirii tuturor Românilor. Acesta era scopul final. Dar până a-l ajunge mai trebuia ca acest popor să fie ridicat în toate privințele. Școale profesionale de toate gradele îi dădeau instrucțiunea necesară, bisericile și slujitorii lor îngrijeau de viața religioasă a neamului. Era absolută nevoie de încă o instituție care să aibă ca obiectiv principal educația poporului după ieșirea din școală. Să-l pregătească la lupta pentru viață. Să sădească în sufletul lui atât dorința de progres, cât și cunoștințele minimale care să-l facă apt pentru a înțelege noile metode de lucru și de organizare socială, cu scopul ca să-i poată asigura o mai bună stare socială și economică.

Între aceste obiective ar fi fost natural să între și cooperația. Solidaritatea economică a țăranilor, puternici prin mulțime, dar cu posibilități individuale reduse, nu-și putea găsi altă concretizare mai fericită decât *cooperația*. Mai ales că organizarea cooperativă nu are exclusiv aspectul de operații economice, ci este și o înaltă școală socială, în stare să facă o adâncă educație economică și socială a maselor.

Asociațiunea, de sigur, nu era chemată să finanțeze ea această mișcare. Era însă datoră să crejeze mediul social potrivit organizării cooperative. Trebuia să lumineze masele pentru ca ele să poată aprecia în justa ei valoare noua credință economică, născută la Rochdale și ai cărei apostoli îi erau Charles Gide și Reiffeisen. Asociațiunea trebuia să îndrumeze țăranimea din Ardeal spre căile salvatoare ale mișcării cooperative.

Din toate acestea conducerea de câteva decenii a Astrei a înțeles prea puțin. Sau chiar înțelegându-o, văzând mai ales inițiative mai vechi, (Rășinari, Năsăud, Ilva-Mare. etc.), conducerea Astrei a sovăit să înceapă o muncă sinceră și constructivă pentru propovăduirea ideilor cooperative. A fost necesar

ca în anul 1912 să vină importanta donațiune de 50.000 coroane aur a marelui Român, care fusese Vasile Stroescu, pentru ca fruntașii conducători ai Astei să se simtă obligați să înceapă o muncă de propagandă cooperatistă. În urma acestui puternic îndemn material și moral au început discuțiunile asupra felului de realizare a propagandei. S'a tipărit o bună broșură de popularizare, scrisă de dl Iuliu Enescu. S'a angajat un conferențiar destoinic în persoana dlui Gheorghe Stoica. A urmat un an de muncă serioasă, în care s'au ajuns bune rezultate. Dar conferențiarul trebui să fugă peste graniță — prin vama cneului — din cauza unui proces de presă. Nu peste mult a izbucnit războiul mondial și astfel toată propaganda a rămas la început.

Unirea, care a încoronat jertfele neamului nostru în crâncenul război, a găsit Astra și pe conducătorii ei în deplină desorientare. Ea nu se putea adapta situației noi. Ea rămăsese tot la vechiul ideal de trezire a conștiinței neamului, cu toate că forțele active ale poporului au trecut de mult peste aceasta, realizând supremul ideal, unind într'o țară liberă toate provinciile locuite de Români. Astra trebuia acum să procedeze la a doua ei menire, care devenea principală în statul liber, să lumineze poporul, făcând acestuia accesibilă o organizare economică rațională, mai ales că se înfăptuise marea reformă socială a împroprietării. Iar pentru o țară de mici proprietari singura organizare cu bune rezultate nu poate fi alta decât cooperatia.

Ani de vreme au trecut și Astra, adevă mai precis conducătorii acestei societăți, n'au ținut cont nici de indicațiile mecenatului Vasile Stroescu, nici de imperativul vremurilor noi, ei și-au continuat calea pe un tărâm de activitate, în mare parte cu rezultate efemere. Aceasta la centru. Căci la despărțăminte, în câteva județe, unde erau oameni de inimă s'a lucrat frumos, iar unele secții au produs chiar rezultate peste așteptări. Ce ție însă, dacă dela cap...

Propaganda cooperatiei era neglijată deabinelea. Era de prevăzut. Unii fruntași ai Asociațiunii nu atât de expuși la vâzul tuturor, dar cu atât mai mare putere în conducerea efectivă a instituției, sunt conducători de mari instituții financiare capitaliste, iar alții sunt aserviți sau asimilați aceleași ideologii. E dela sine înțeles că aceștia nu pot simpatiza cu mișcarea cooperativă. Fără să tragem la îndoială marile lor merite pe terenul financiar capitalist, ne exprimăm însă legitima dorință că Astra trebuie să fie a poporului român și să lupte pentru fărâtimea săracă, iar nu să fie sub influența directă a marilor capitaliști, ca o exponentă a plutocrației ardeleni!

Dacă vom căuta însă dacă s'a făcut, cu toate acestea, ceva în sens cooperatist, vom găsi activitatea izolată a unor idealisti, nesprijinită de centru, și care, fiindcă n'a putut să ia

amplouă convenită și să realizeze, ceea ce și-a propus, dovedește odată mai mult afirmațiunile noastre.

Astfel la congresul cooperatist din Cluj din 1928, dl dr. Mihail Șerban, președintele secției social-economice a declarat că secția își va închina întreaga activitate cooperatției. În acelaș an a editat și volumul: *COOPERATIA. Idee—fapt—doctrină*, de N. Ghiulea, prof. univ. vice-președintele aceleiași secții. S'a elaborat un plan de propagandă cooperativă, pe care centrul l-a aprobat, n'a dat însă un ban pentru realizarea lui.

Tot în primăvara anului 1928 dl prof. N. Ghiulea și cu subsemnatul, am pus baza unei biblioteci cooperatiste de popularizare, a cărei lipsă ve simțea mult. Au apărut două broșuri: Nr. 1. *N. Ghiulea: Adevăratul înțeles al cooperatției* (într'un tiraj de 2000 ex.); Nr. 2. *Ion Popu-Câmpeanu: Bănci populare și Cooperative sătești* (în 10.000 ex!). Subsemnatul am avut însărcinarea să îngrijească nu numai de toate chestiunile editoriale ci și de răspândire. S'au vândut în total 11.250 exemplare. Tot în toamna anului 1928 Seminarul de politică socială al Universității din Cluj, de sub conducerea dlui prof. N. Ghiulea, a procurat o serie de diapozitive cu vederi din mișcarea cooperativă națională și mondială, cu cari subsemnatul am ținut numeroase conferințe cooperative în cadrul despărțământului Cluj al Aстреi. Conducerea centrală din Sibiu n'a văzut cu ochi buni activitatea această prea sinceră, prea reală și metodică pentru cooperatție și a îndepărtat conferențiarul care era inoportun pentru vederile sale. Pentru a-și justifica totuș atenția față de cooperatție comitetul central s'a gândit să facă o înțelegere cu conducătorii de atunci ai cooperatției din Ardeal, pentru o activitate culturală și cooperatistă reciprocă. Rezultatul era că pactul amintit se asemena mai mult cu un pact de neagresiune care însemna ca fiecare parte să stea la locul ei. Căci până astăzi în baza acelei înțelegeri nu s'a făcut nimic pozitiv.

Intre Astra și cooperatție nu există nici astăzi o legătură traicică, așa cum nu era nici mai înainte. Cu toate că importanța cooperatției pentru țărănime se dovedește azi mai mult decât oricând. E vorbă doar ca, chiar și ușurarea economică a satelor, conversiunea datorilor țărănești, să iie făcută în bună parte prin cooperatție. Dar se poate aștepta oare ca această propagandă s'o facă marii bancheri, marii capitaliști...?

În concluzie. De geaba se va lupta oricât pentru ca Astra să-și facă sincer datoria de luminătoare a masselor țărănești, cu scopul ca sămânța cooperatției să poată încolți viguros, asigurând o bună stare economică țărănimii. câtă vreme exponenții capitalismului din Ardeal vor dirija efectiv destinele culturale și sociale ale țărănimii. Numai o reformă radicală de concepții va putea pune marile resurse morale ale acestei bătrâne Asociațiuni în slujba sinceră a culturii poporului și a organizării țărănimii române în cooperatție.

Practica depunerilor mărunte

de Pavel Molnaru

După ce în articolul anterior am arătat în general problema „Depunerilor mărunte”, voi să arăt acum și rezultatele acestora, pentru a servi de pildă tuturor acelor frați cooperatori cari doresc să se ocupe serios de această problemă.

Și acum vom urma iară, cu o istorioară, tot din viața mea.

Pela anii 1880 aflăm orașul Bistrița împrejmuit cu ziduri, trăindu-și ultimii ani de cetate, în felul cum erau cetățile săsești ardelenene, în secolele trecute.

În oraș nu locuiau Români, decât afară de ziduri. În partea răsăriteană „Hrubanii-cărămidari”. Acești Români harnici, prin industria lor de cărămidărie nu prea erau avizați la orașeni, având mai toți și o mică gospodărie agricolă. Mai mult erau avizați orașenii la ei și la cărămida lor. În partea de miază-noapte locuiau Români foști servitori agricoli, cari administrau micile gospodării săsești, numite „măierști”. Aceștia erau mai mult crescători de vite, de cari se mai țineau și Românii de pe Dealul Cetății. Acești din urmă însă îngrijeau de viile, vitele cu lapte și de stupinele sașilor din oraș: „Bürgeri”.

După distrugerea viilor de cătră filoxeră, sașii au început a-și părăsi viile și a le vinde în parte, la Românii stupinari.

Unii au început a cultiva pomicultura, azi în cea mai frumoasă stare.

În partea de apus și miază-zi locuiau românii meșteri: zidari, lemnari, olieri, pescari.

Și acum vine partea care ne interesează pe noi cooperatorii.

În orașul Cetate aveau „Bürgerii” o Bancă populară, „griță-rească” întemeiată de un lăcătar cu numele Pelion, căreia și azi i se zice „Banca lui Pelion”.

Această Bancă avea sistemul de a aduna banul cu creștarul, în depuneri săptămânale. Cea mai mică depunere săptămânală era de 2 pișule, (20 creițari). Conducătorii Băncii, (toți meseriași bogați) ajutau sărăcimea (fără deosebire de naționalitate) cu împrumuturi.

Condițiunile erau ca fiecare membru să-și plătească cotele săptămânale la cari s'a obligat un an întreg (pentru că la din contră plătia $\frac{1}{4}\%$ dobânzi de întârziere după ele) apoi putea cere ca împrumut o sumă până la mărimea cotei de 2 ani, pe care îl replătea la fel cu depunerile săptămânale, plus la fiecare pătrar de an, dobânzile, care erau de 6 la sută până la finea războiului mondial.

Sumele replătite le luau ca depuneri, nu ca replată din capital, dând după aceste 5% dobândă.

Putem afirma că această Bancă populară a ajutat pe părinții noștri de și-au edificat case, au cumpărat pământuri dela „Bürgerii“, cari în cei 50 de ani din urmă au început a-și vinde pământurile și Românilor. Tot prin această Bancă s'au făcut legăturile de prietenie între sașii și românii de atunci, primind la meseriile mai artistice și pe români.

Părinții mei m'au învățat și pe mine cultul economiei și dragostea de o asemenea bancă, așa încât în anul 1912 am înființat la Regimentul meu o băncuță; la fel în anul 1920 prima bancă a meseriașilor români din Bistrița, iar în anul 1925 banca funcționarilor publici, ambele după aceleași sisteme ca al băncii despre care am vorbit.

Mulți meseriași români și sași, și multe cooperative ale acestora își datoresc înflorirea numai acestor fel de bănci.

Toate aceste fapte înșirate și isvorâte din cooperația cu depuneri mărunte și cu replătirea datoriiilor tot prin depuneri mărunte mă îndreptătesc a apela la Domnii Conducători ai mișcării și vieții cooperative române, să se ocupe de problema economiilor mărunte, căci prin acestea s'ar putea aduna sume mari.

Părintele-protopop din Mărișel a zis odată că, ce potop de bani s'ar putea aduna, dacă am fi început din 1919 să economisim banii în acest fel; azi n'am fi mai avut nevoie de împrumuturi externe.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Potrivit ar fi să se aducă o lege ca, în fiecare comună să se înființeze o astfel de bancă, obligând pe toți cei cari câștigă, a depune săptămânal, sau lunar, o sumuliță corespunzătoare, care să formeze proprietatea lui, fără însă să aibă dreptul a o ridica timp de 10 ani.

Pentru administrarea mai ușoară ar putea să se înființeze anume bilete-cupoane de 1, 2, 3, 4 și până la 20 lei, cari să se vândă în debite anume înființate pentru vinderea acestor bilete de „Economii mărunte“, iar sumele să se verse la casieriiile statului sau Băncilor populare.

Ori ce om, când va ști că după zece ani va avea o sumă asigurată pentru un copil, sau bătrânețele sale, s'ar nizu să cumpere cât mai multe bilete-bonuri de „Economii mărunte“, pentru care ar garanta însuși Statul.

Suntem o țară bogată, dar nu avem cu ce exploata bogățiile, din lipsa de parale. Toată lumea zice la noi, că fără bani mulți și capital mare, nu putem face nimica, dar eu vă rog din nou iubii cooperatori ca la înființarea unei Bănci populare, să le spuneți celor cârtitori să facă ca noi și în scurt timp vor avea bani mulți și capital destul.

Trebuie să se termine cu risipa și luxul de după războiu.

Trebuie să se pună pe muncă serioasă fiecare om și să ome-nească banul, ca acela apoi să ne omenească pe noi și mai bine. Boala de răvnă după îmbogățiri peste noapte trebuie odată să se

curme și oamenii să ajungă la realitate. Noi cari și în decursul războiului și înainte și după războiu am muncit mereu și am omenit banul, trebuie să mergem cu pildă bună înainte, pentru că nouă nu ne este greu a o face, rămânând tot la tactul cel vechiu.

Deci cine vrea să fie un apostol al cooperației să nu viseze dintru început la milioane, ci să economisească bănuț cu bănuț, pentru a aduna capitaluri folositoare fiecăruia, precum și Țării. Numai făcând în așa fel fiecare, merită să fie socotit om de folos și de omenie.

Bistrița, la 21 Octomvrie 1930.

Inscrieți-Vă în Uniune.

Trimiteți cota de contribuție la Uniune.

Trimiteți abonamentul pentru revistă.

Recenzii

DI **D. Voina**, inspector al învățământului comercial a îmbogățit literatura economică românească cu două lucrări prețioase, apărute în anul 1930 în editura librăriei R. Cioflec, Cluj:

1. **„Tratat de corespondență comercială română“**, (246 pagini cu prețul de 80 lei).

2. **„Studiul comerțului“**, (pag. 243, prețul 87 lei).

În prima lucrare, autorul, tratează cu multă competență chestiunile în legătură cu scrisorile comerciale: importanța acestora, structura, stilul, forma exterioară, diferitele categorii de corespondențe, prezentând cititorilor o bogăție de exemple de scrisori comerciale din toate categoriile.

Cartea este împărțită în 3 părți. Prima parte se ocupă de corespondență în general, tratând în același timp circulările, ofertele, scrisorile de informațiuni, de recomandare, și credit, scrisorile în afaceri de mărfuri, precum și pe cele în afaceri de expedițiune și asigurări.

Partea a 2-a cuprinde materia scrisorilor în afaceri de polite, monete, efecte publice, cupoane și devize.

Partea a 3-a tratează corespondența în legătură cu plățile, viramentele, compensațiunile, conturile curente, întârzierile de plăți, cazurile de insolvență, faliment și afacerile de participațiune și consorț.

Fiecare categorie de scrisori își are capitoul său special, bine și rațional încadrat în lucrare, cu explicațiuni amănunțite a diferitelor operațiuni cari dau naștere scrisorilor respective.

Pentru o și mai completă înfățișare și înțelegere a corespondenței, autorul mai prezintă în lucrare diferitele prescurtări uzitate în scrisorile comerciale, de asemenea și frazeologia uzuală, apoi tariful intern al taxelor telegrafo-poștale, iar la urmă dă un bogat material de terminologie tehnică comercială, precum și un extras din legea timbrului și a impozitului pe actele și faptele juridice.

Citind **„tratatul de corespondență comercială română“** al dlui D. Voina, prin claritatea și bogăția de exemple cu care înfățișează întreg complexul de cunoștințe referitoare la corespondența comercială, chiar nespecialiștii se pot iniția ușor în secretele acestui studiu, atât de complex și atât de necesar în viața lumii de afaceri.

***

„Studiul comerțului“, a doua lucrare a dlui D. Voina, cuprinde toate elementele în legătură cu tehnica și organizarea comercială. Materia este sistematic aranjată în 17 capitole, cu un bogat material documentar.

În **introducere** cap. I, sunt tratate noțiunile de economie politică interesând comerțul, schimbul și moneta. Capitolul II se ocupă de diviziunea și importanța comerțului. Vin apoi celelalte capitole, cari de cari mai interesante și mai instructive. În ele facem cunoștință cu comerțanții, cu organizarea și funcționarea întreprinderilor comerciale, cu mărfurile, măsurile, greutățile și moneta. Vin apoi vânzarea și cumpărarea, cu practicile lor. În sfârșit facem cunoștință cu noțiunile de transport, vamă, magazii și immagazinări, apoi cu societățile și asociațiunile.

Din mulțimea chestiunilor tratate merită un deosebit interes partea referitoare la carteluri, trusturi, syndicate, apoi cea care privește organele pentru propășirea comerțului: târguri, oboare, piețe, hale, expoziții, târguri de mostre, muzee comerciale, birouri de informațiuni, agenții comerciale și camere de comerț.

Deosebit interes prezintă și capitolele finale, privind modalitățile de plată, valorile mobiliare, asigurările, bursele și operațiunile de bursă, precum și întreprinderile bancare.

Întreaga lucrare este scrisă într'un stil clar și precis, ceea ce este un mare merit pentru o lucrare de specialitate. Demnă de amintit este și competența și pătrunderea cu care autorul tratează toate chestiunile, majoritatea destul de complicate. Dsa nu se mulțumește, cum obicinuesc foarte mulți, numai cu înșirarea unei serii de definiții, ci intră de-a dreptul în tehnica complicată a diferitelor operațiuni comerciale, le disecă păticecă cu păticecă și ni le redă nouă cât se poate de frumos și clar. Ca exemplu ne poate servi partea referitoare la burse. În puține cărți de specialitate mi-a fost dat să văd mecanismul operațiunilor de bursă redat atât de precis și pe înțeles.

Pentru toate aceste motive n'aș fi împăcat sufletește, dacă nu aș îndemna pe toți cei cari voiesc să-și însușiască noțiunile de tehnică și organizare comercială, să citească lucrarea dlui D. Voina. În special cooperatorii, numai citind această carte, pot să-și câștige cunoștințele de bază ale afacerilor cari cad și în câmpul de activitate al cooperației.

Nu pot încheia aceste rânduri fără a remarca și grija ce a dat-o autorul condițiilor de tipărire ale cărților. Ambele lucrări sunt tipărite pe hârtie veșină, în condițiuni tehnice superioare. g. d.

***

Ioan N. Țuțuianu: „Contribuțiuni la organizarea cooperației agricole din România”, Buzău, 1930, pag. 96. „Socotind, că răspund unei necesități și în dorința ce am de a face să străbată în masele poporului nostru cunoștința cooperației agrare, devenită azi cel mai însemnat instrument al orientării noastre economico-sociale, am făcut lucrarea de față, nefiind o operă, ci o modestă călăuză...” spune autorul. Eu aș spune că este o lucrare prețioasă, fiindcă în ea sunt tratate cu suflet și cu pătrundere a situației, toate problemele actuale de ordin cooperativ.

În prima parte a lucrării sunt fixate normele de organizarea și administrarea cooperativelor, iar partea a doua este destinată dezvoltării problemelor în legătură cu **cooperativele agricole**: pentru aprovizionare, producție și desfacere în comun, pentru valorificarea laptelui și cele pentru asigurări mutuale.

După cum se vede, autorul a îmbrățișat în lucrarea dsale ramurile cele mai actuale și mai necesare ale cooperației. În criza extraordinară ce bântuie azi agricultura lumii și a țării noastre, numai o organizare temeinică a agriculturilor. În vederea raționalizării producției și a valorizării cât mai rentabile a produselor agricole, ne poate scoate la liman.

Luând ca exemplu țările agricole înaintate: Danemarca, Canada, Germania, etc., de azi încolo să nu ne mai reducem eforturile numai la înființarea de bănci populare, cooperative de consum și obștii, ci să punem cât mai repede bazele unei puternice rețele de cooperative agricole. Scopul acestor cooperative să nu fie numai valorizarea cerealelor, ci a tuturor produselor agricole: lapte, ouă, lână, carne, fructe, etc., adică să căutăm a storce cât mai mult profit din toate bogățiile agriculturii noastre, dând astfel cât mai mare îmbold spre dezvoltare economiei și bogăției naționale.

Pe lângă acestea se mai impune și întemeierea de cooperative de asigurări mutuale la sate, cari să despăgubiască cu contribuția tuturor pagubele suferite de unii dintre agricultori din cauza diferitelor calamități ce îi bântuie: moartea vitelor, grindina, incendiul, etc. Unul singur suportă cu greu un singur, ba se poate chiar ruina. Când însă intervine mutualitatea, despăgubirea reciprocă prin cooperative, paguba se distribuie în părțile mici asupra tuturor, ea e suportată ușor de toți, nimeni nu sărăcește: în schimb însă toți își păstrează intact capitalul necesar producției.

Acestea sunt problemele cari îl preocupă pe dl I. N. Țuțuianu în lucrarea dsale. În ziua de azi ori ce sfat bun, urmat de realizări practice este spre folosul Țării. — Iată pentru ce salutăm apariția lucrării: „Contribuțiuni la organizarea cooperației agricole din România”.

g. d.

Constatări și îndrumări.

De vorbă cu cooperatorii.

Nemărginită trebuie să fie *dragostea noastră pentru cooperativa din sat*, fie că aceasta ar fi bancă populară, cooperativă de consum, producție, sau orice altfel.

În cooperativă toți suntem deopotrivă și cel bogat ca și cel sărac, cel cu carte mai multă ca și cel cu carte mai puțină. Asta nu însemnează că celui mai înțelept nu i-se dă ascultare, că celui cu știință mai multă să nu i-se ia în seamă îndrumările folositoare. Prin egalitatea la vot în treburile cari privesc cooperativa se 'ntelege dreptul deopotrivă al fiecăruia de a face bine cooperativei.

De la cel drag vrei să ai mereu vești, îl cercetezi, îl ajuți, îl vorbești de bine și chiar dacă a greșit cu ceva nu dai sfoară în țară. La fel trebuie să fie purtarea și față de cooperativă care nu poate trăi fără dragostea cooperativelor; bunul cooperativ trebuie să se intereseze de mersul cooperativei, să o cerceteze, să o ajute folosindu-se de serviciile ei și să o vorbească de bine, ferindu-se de clevetiri sau de tras clopotele dacă s'a făcut vre-o greșală.

Cooperativa e prietenul bun, de totdeauna, gata oricând a ne ajuta și a ne scoate din nevoi. Aci banul împrumutat e mai efitn, marfa mai bună și cântărită drept, munca mai răsplătită decât aiurea. La cooperativă nu întâlnești pe speculant, pe falsificatorul de mărfuri și pe hoțul la cântar.

Pentru aceste motive și încă pentru multe altele se cuvine să iubim cooperativa. Ea este a fiecăruia și a tuturor la un loc. În sat mai avem așezăminte obștești, sunt biserica și școala, amândouă cu un foarte mare rost în viața sufletească și cărturărească a obștii. Aceste instituțiuni însă, pentru marea lor însemnătate în viața națiunii sunt trecute, în mare parte, în grija Statului.

Cooperativa este o creațiune a inițiativei locale. Ea există prin propriile puteri, Statul neacordându-i decât un sprijin neînsemnat de care va avea tot mai puțin nevoie, cu cât se întărește și se desvôlează mai mult. Cooperativa este deci rodul ostenețelor noastre singure și se cuvine deci, tocmai din această cauză, să o iubim mai mult.

Viața statului e înviorată de faptele bune ale unei cooperative dela care pot porni o sumedenie de inițiative. Cooperativa îmbină grija pentru propășirea gospodărească a cooperativelor cu grija pentru înălțarea lor sufletească în manifestările de solidaritate ale adună-

rilor generale, în actele de generozitate, în manifestările patriotice și în cele culturale. Solidaritatea cooperătorilor din toată lumea o sărbătorim în fiecare an în o zi anumită.

Pentru toate aceste motive, dragostea noastră pentru ideea și fapta cooperatistă trebuie să fie nemărginită.

V. J.

***

Cooperativa de consum „Neposana”, din comuna **Nepos**, jud. Năsăud a cerut autorizație să-și deschidă o filială în aceeași comună.

Pe când alte cooperative sunt silite să-și închidă prăvăliile, iată o cooperativă de consum care nu se mulțumește numai cu o prăvălie, ci își mai deschide una în aceeași comună. Și să nu se creadă că această cooperativă ar avea condițiuni speciale de funcționare. A avut și ea greutăți și năcazuri, peste cari a știut însă să treacă. Astfel a avut la început vânzătorii nu prea cinștiți, cu cari a ajuns în judecată; dar tocmai faptul acesta le-a deschis ochii la conducători, cari au devenit mai prudenți și mai precauți.

Datorită faptului acestuia și destoiniciei și priceperii dlui Ioan Istrate, învățător, cooperativa a ajuns în situația de a-și mări activitatea, deschizând filiale.

„Omul sfințește locul”, zice un proverb, care aici se potrivește de

g. r.

***

BCU Cluj / Central University Library Cluj

OFICIUL NAȚIONAL AL COOPERĂȚIEI ROMANE

Școala Superioară de studii Cooperative

La 15 Octombrie 1930 încep înscrierile la Școala Superioară de Studii Cooperatiste.

Sunt admiși a se înscrie la această școală acei candidați cari au la bază următoarele studii:

Bacalaureat, Școala Superioară de Comerț, Seminar (8 clase), Școala Normală (diplomă) și Școala de Comerț serală (suprapusă școlii elementare de comerț).

Durata înscrierii este dela 15 Octombrie—10 Noembrie 1930.

Odată cu cererea de înscriere se vor depune în original și următoarele acte: actul de studii, actul de naștere și certificat de naționalitate.

Cererile neînsoțite de aceste acte nu li se vor da curs.

Între 10—15 Noembrie se va da de către toți cei ce s'au înscris la această școală un examen de admitere și 40 candidați în ordinea clasificării vor fi admiși definitiv în această școală.

Primii 20 (două zeci) de candidați dintre cei reușiți în ordinea clasificării vor fi considerați bursieri ai școlii; interni (cămin și cantină).

Cei alții — 20 următori — vor fi considerați studenți externi, întreaga cheltuială de întreținere privindu-i personal.

Frecvența cursurilor este obligatorie, zilnic între orele 4—8 p. m.

Examenul de admitere se va da din următoarele obiecte:

Limba Română, lucrare scrisă și oral.

Aritmetică rațională, lucrare scrisă și oral.

Geografia țării, oral, și Dreptul Civic (elemente de drept Administrativ și Constituțional) oral.

Inscrierile se primesc în fiecare zi de lucru între orele 5—7 p. m., până la 26 Octombrie 1930, în Str. General Berthelot No. 27; iar dela această dată până la 10 Noembrie a. c. în B-dul I. C. Brătianu, colț cu Str. Franklin (Palatul Lido) la Oficiul Național al Cooperației, Secret. Școliei. Deschiderea cursurilor va avea lor la 15 Noembrie 1930.

Cursurile durează 2 ani.

***

Concurs pentru ocuparea posturilor de control vacante la Uniunile cooperative.

Se aduce la cunoștința generală că potrivit deciziunii din 7 Octombrie 1930 a Consiliului General al Cooperației, va începe în ziua de 8 Decembrie 1930, ora 9 dimineața, la Oficiul Național al Cooperației Române București, B-dul I. C. Brătianu, colț cu Str. Franklin, examenul prevăzut la art. 72 din regulamentul legii pentru organizarea cooperației, publicat în Monitorul Oficial No. 265 partea I-a din 27 Noembrie 1929, pentru ocuparea posturilor de organe de control, vacante la Uniunile Cooperative de Control.

A) Candidații vor trebui să îndeplinească următoarele condițiuni:

a) Să fie români, bucurându-se de toate drepturile civile și politice, să nu fi suferit vre-o condamnare infamantă, să fi satisfăcut legea recrutării, să se bucure de o bună reputație și să nu fi fost îndepărtat din cooperație în baza art. 252 din codul cooperației sau art. 150 din legea pentru organizarea cooperației.

b) Să fie: licențiați ai Academiei de Inalte Studii Comerciale și Industriale; licențiați în drept; diplomați ai școlilor superioare de agricultură; ingineri absolvenți ai școlilor politehnice; absolvenți ai școlilor superioare de comerț; absolvenți ai școlii superioare de studii cooperatiste (fosta Academie de studii cooperatiste).

c) Să fi funcționat cel puțin un an la fostele Centrale Cooperative (Centrala Băncilor Populare, Centrala Cooperativelor Sătești sau Centrala Obștiilor și Exploatărilor Agricole) ori în Oficiul Național al Cooperației Române, Banca Centrală Cooperativă, Centrala Cooperativă de Import-Export, Uniuni Cooperative sau Federală de Cooperative.

B) Concursul va consta din:

Două probe scrise eliminatorii, una din contabilitate și alta din legislație și o probă orală, după următoarea programă:

a) **Contabilitatea.** Principii de contabilitate dublă. Aplicațiunea contabilității duble la operațiunile băncilor populare și a diferitelor cooperative: agricole, industriale, de aprovizionare și desfacere, etc. Operațiune de înregistrare, bilanț.

b) **Legislația:** acte de comerț, comerțanții, societățile comerciale, societățile cooperative, cambia, cekul, contractul de comision, mandat, cont curent, contractul de vânzare, falimentul; actele chirografare și autentice, urmărirea creanțelor.

Principiile fostelor legi, care au cărmuit cooperația și anume: legea băncilor populare și cooperativeelor sătești; decretul lege pentru înființarea Casei Centrale a Cooperației și Improprietării sătenilor și decretul lege pentru expropriere: — legea pentru extinderea legii băncilor populare și a decretului lege relativ la înființarea Casei Centrale a Cooperației și Improprietării Sătenilor, în tot cuprinsul României-Mari; Legea pentru unificarea cooperației; Codul Cooperației.

Legea pentru organizarea cooperației cu toate regulamentele și instrucțiunile pentru aplicarea ei.

Statutele tuturor categoriilor de cooperative.

Legile fiscale în legătură cu cooperația.

Dispozițiile din legile reformei agrare, Legea Casei Rurale, legea circulației bunurilor, legea pentru organizarea și administrarea pe baze comerciale a bunurilor și avuțiilor publice, în legătură cu cooperația și bunurile rurale.

e) Cooperația și economia politică. Principii generale; Istoric.

Normele de organizare a diferitelor categorii de cooperative. Sistemele cooperatiste: Rochdale, Raiffeisen, Schulze-Delitzsch.

Candidații cari îndeplinesc în totul condițiunile dela litera A) se vor putea înscrie la examen printr'o petiție timbrată legal, adresată Oficiului Național al Cooperației Române, Serviciul Personalului — București I B-dul I. C. Brătianu, colț cu Str. Franklin, etaj II.

Cererile de înscriere se primesc până în ziua de 6 Decembrie 1930 și vor fi însoțite de următoarele acte, în original:

1. Extractul de naștere.
2. Livretul militar sau orice act doveditor că a satisfăcut legea recrutării.
3. Certificatul de sănătate, eliberat de medicul comunal respectiv.
4. Actul de naționalitate prin care să dovedească că este cetățean român, bucurându-se de toate drepturile civile și politice.
5. Diploma sau certificatul de studii.
6. Actul de bună purtare, eliberat de primărie sau poliție.
7. Certificatul doveditor că a funcționat cel puțin un an în instituțiile cooperative prevăzute la punctul c) de sub litera A), și de referințe asupra modului cum s'a comportat în serviciu.

În cererea de înscriere se va arăta neapărat de candidat, dacă a mai funcționat în administrația vre-unei societăți cooperative de orice grad, alta decât aceea care i-a eliberat certificatul pentru funcționarea de cel puțin un an și în caz afirmativ, va indica în care anume societate a funcționat și timpul.

Candidații cari nu vor îndeplini cu strictete toate condițiunile din publicația de față, vor fi respinși dela înscriere.

Candidații reușiți la examen vor primi un certificat, pe baza căruia vor putea solicita și fi numiți, conform art. 72 din regulamentul legii pentru organizarea cooperației, în locurile vacante de organe de control la Uniunile de cooperative.

Pentru orice alte lămuriri, candidații se vor adresa Oficiului Național al Cooperației Române București I B-dul I. C. Brătianu colț cu Str. Franklin, etaj II.

București, 15 Octombrie 1930.

Bilanțuri de societăți cooperative.

Banca populară „Speranța”, Glod, jud. Someș, înființată în 1922, a avut la 31—XII—1929 L. 182.280 capital social, L. 23.340 fond de rezervă, L. 105.139 depuneri spre fructificare, L. 754.522 împrumuturi acordate, L. 30.155 beneficiu net și 143 membrii.

Capitalul social mic față de vechimea băncii. Să se facă propagandă pentru mărirea lui și atragerea depunerilor spre fructificare, un credit dela federală.

Banca populară „Iclodeana”, Iclod, jud. Someș, înființată în 1925, a avut la 31—XII—1929 L. 186.185 capital social, L. 19.100 fond de rezervă, L. 532.128 depuneri spre fructificare, L. 1.445.776 împrumuturi acordate, L. 83.294 beneficiu net și 329 membrii.

Față de numărul membrilor capitalul social cam mic. Se recomandă ca salariile să se achite lunar, nu la sfârșitul anului, când trebuie plătit pentru ele impozit comercial, intrând în beneficiul impozabil, și în plus impozitul pe salarii, cf. legii.

Banca populară „Plugarul”, Dej, înființată în 1927, a avut la 31—XII—1929 L. 780.233 capital social, L. 12.379 fond de rezervă, L. 1.543.221 depuneri spre fructificare, L. 5.233.567 împrumuturi acordate, L. 98.233 beneficiu net și 815 membrii.

Cheltuielile generale sunt extrem de mari, iar totalul cheltuielilor de administrație aproape 30% din totalul veniturilor brute, ceea ce e cam mult. Se vor reduce, contrariu se va retrage creditul.

Banca populară „Ilva”, Ilva-Mare, jud. Năsăud, înființată în 1923, a avut la 31—XII—1929 L. 108.556 capital social, L. 18.835 fond de rezervă, L. 592.855 depuneri spre fructificare, L. 1.028.547 împrumuturi acordate, L. 11.416 beneficiu net și 63 membrii.

Dobânzile datorate prea multe.

Banca populară „Meseriașul”, Bistrița, înființată în 1922, a avut la 31—XII—1929 L. 180.303 capital social, L. 17.196 fond de rezervă, L. 51.545 depuneri spre fructificare, L. 589.759 împrumuturi acordate, L. 21.781 beneficiu net și 138 membrii.

Capitalul social este prea mic pentru o bancă de oraș cu 138 membrii și vechime de 8 ani.

Depunerile spre fructificare nu sunt atrase, cel puțin cele mărunte. Se recomandă propagandă, nu credit dela federală.

Banca populară „Funcionarul”, Bistrița, înființată în 1926, a avut la 31—XII—1929 L. 157.555 capital social, L. 7.437 fond de rezervă, L. 58.905 depuneri spre fructificare, L. 589.160 împrumuturi acordate, L. 32.618 beneficiu net și 146 membrii.

Se recomandă fuziunea cu banca populară „Meseriașul” — Bistrița, fiind ambele slabe financiarmente. S'ar reduce regia.

Banca populară „Turda”, Turda, înființată în 1925, a avut la 31—XII—1929 L. 512.901 capital social, L. 45.000 fond de rezervă, L. 417.127 depuneri spre fructificare, L. 1.516.600 împrumuturi acordate, L. 95.360 beneficiu net și 251 membrii.

Impozitele plătite nu sunt în concordanță cu venitele băncii, deci conducătorii nu au beneficiat de reducerile pentru cooperative. Pe viitor se vor îngriji să-și susțină interesele.

Banca populară „Ludoșana”, Luduș, înființată în 1923, a avut la 31—XII—1929 L. 379.350 capital social, L. 45.405 fond de rezervă, L. 84.211 depuneri spre fructificare, L. 1.163.497 împrumuturi acordate, L. 21.865 beneficiu net și 197 membrii.

Se va face propagandă pentru depunerile spre fructificare.

Banca populară „Izvoarele”, Zara, jud. Turda, înființată în 1924, a avut la 31—XII—1929 L. 1.175.928 capital social, L. 68.498 fond de rezervă, L. 2.055.340 depuneri spre fructificare, L. 4.288.660 împrumuturi acordate, L. 134.068 beneficiu net și 672 membrii.

Cooperația s'a înțeles în comuna Zara, conducătorii sunt destoinici, cinste lor. Dobânzi datorate cam mari însă.

Banca populară „Sf. Mihai”, Mihai Viteazu, jud. Turda, înființată în 1924, a avut la 31—XII—1929 L. 567.894 capital social, L. 50.578 fond de rezervă, L. 666.124 depuneri spre fructificare, L. 2.090.300 împrumuturi acordate, L. 97.574 beneficiu net și 234 membrii.

Bancă bine condusă, frumos; conducătorii își fac datoria.

Banca populară „Progresul”, Iclondul, jud. Turda, înființată în 1924, a avut la 31—XII—1929 L. 664.095 capital social, L. 38.649 fond de rezervă, L. 192.700 depuneri spre fructificare, L. 2.727.250 împrumuturi acordate, L. 50.852 beneficiu net și 234 membrii.

Cheltuielile generale cam mari, se recomandă economii spre a nu se mai da 6% la capitalul social, ci 10% dividendul.

Banca populară „Nădejdea”, Grindeni, jud. Turda, înființată în 1924, a avut la 31—XII—1929 L. 405.211 capital social, L. 15.350 fond de rezervă, L. 67.084 depuneri spre fructificare, L. 1.186.100 împrumuturi acordate, L. 41.707 beneficiu net și 135 membrii.

Banca populară „Lumina”, Cipăreni, jud. Turda, înființată în 1923, a avut la 31—XII—1929 L. 341.023 capital social, L. 28.601 fond de rezervă, L. 211.973 depuneri spre fructificare, L. 1.309.000 împrumuturi acordate, L. 43.173 beneficiu net și 179 membrii.

Banca populară „Victoria”, Gheja, jud. Turda, înființată în 1923, a avut la 31—XII—1929 L. 269.956 capital social, L. 27.979 fond de rezervă, L. 76.743 depuneri spre fructificare, L. 1.206.950 împrumuturi acordate, L. 32.962 beneficiu net și 234 membrii.

Banca populară „Căpușana”, Căpușul de Câmpie, jud. Turda, înființată în 1927, a avut la 31—XII—1929 L. 251.742 capital social, L. 14.453 fond de rezervă, L. 118.559 depuneri spre fructificare, L. 920.449 împrumuturi acordate, L. 55.069 beneficiu net și 116 membrii.

Spiritul cooperatist încă nu a pătruns printre societarii băncii populare Căpușana; 16% dividendă este ca la băncile comerciale, ori în cooperație surplusul se folosește pentru fonduri de rezervă și alte fonduri obștești. Se va respecta ordinul oficiului cooperației, care a stabilit procentul de 12 maximum.

Dela Uniunea de cooperative „Ardealul“

Comitetul de organizare și propagandă. A ținut până acum 11 ședințe. **Ședința din 27 Sept. a. c.** s'a ținut cu participarea dlor dr. V. Jinga și I. Modrișan:

Se aprobă constituirea coop. agricole „Munca“, Brașov, cu obligația ca în termen de 30 zile dela viza statutelor să-și mărească numărul membrilor la cel puțin 100, iar capitalul social la cel puțin 50.000 lei vărsat.

Idem coop. zootehnică „Fauna“ — Cluj, cu angajamentul luat de inițiatori ca să convoace o adunare generală special pentru mărirea răspunderii sociale și capitalului.

Coop. viticolă în constituire „Crișana“ — Oradea, având raza de acțiune în tot județul Bihor, nu i-se dă hotărâre până la inspectarea coop. viticole din Diosig—Bihor și răspunsul Minist. de Domenii, Dir. viticolă, care are pîvnite la Diosig.

Coop. forest. în constituire „Ștejarul“, Rona de jos—Maramureș, nu i-se dă aprobarea până când nu-și mărește capitalul social, de care are nevoie spre a putea exploata în mod serios.

Coop. „Oltul“ și b. pop. „Ajutorul“ din Sebeșul de sus, Sibiu, făcând modificări fundamentale în statutele adoptate față de cele vechi, vor ține adunări generale conf. art. 59 și 78, vechiul statut.

Coop. Infrățirea și b. pop. Infrățirea din Frata—Cluj, li se vizează statutele noi adoptate.

Coop. agric. „Tuleana“, Tulea—Bihor, i se vizează statutele adoptate după completarea lor conf. celor vechi, iar pentru modificările dorite să țină adunare specială.

Se aprobă în principiu regulamentul activității funcționarilor din cooperatie, alcătuit de „Asociația contabililor coop. din Sălaj și Satu Mare și li se cere să comunice ordinea de zi a cercurilor coop. fixate și zilele în care se țin.

Se aprobă afilierea la Uniune a b. pop. „Furnica“, Ohaba—Făgăraș și „Covasna“, Covasna—Trei Scaune.

Se mai iau hotărâri și asupra altor chestiuni mai mărunte.

Ședința din 20 Octombrie a. c. s'a ținut cu participarea dlor dr. M. Șerban și I. Modrișan:

Coop. viticolo-pomicolă „Crișana“, Oradea, în constituire i se refuză aprobarea, având în vedere că raza de operațiuni cuprinde și pe aceia a coop. viticole din Diosig—Bihor, care nu este încă lichidată și nu s'a respectat art. 5 al. 2 l. coop. și art. 5 al. a) din statutele depuse.

Se aprobă afilierea la Uniune a b. pop. „Grănicerul“, Țăntari—Brașov, „Tarina“ din Sântana—Mureș, coop. „Borod și jur“, Borod—Bihor, „Bărsana“, Râșnov—Brașov, coop. forest. „C. B. Otetelișanu“, Vlădeni—Brașov și coop. c. „Vlădăreana“, Vlădeni—Brașov.

Se aprobă programul cercului coop. dela b. pop. „V. Brătianu“ Beiuș—Bihor, a cărei dată se va fixa de Uniune.

Coop. „Doina“, Tritenii de sus—Turda: revenire asupra hot. de lichidare a adunării generale numai o nouă adunare generală poate da, cu condiția ca administrația să se facă în regie, nu închiriată, care este un non sens, nu cooperatie.

B. pop. „Victoria“, Gheja—Turda, i se aprobă adoptarea nouilor statute.

B. pop. „Insoțirea“, Strugari—Alba, i se aprobă adoptarea nouilor statute cu rectificările introduse de uniune după vechiul statut, care nu se respectase.

Coop. „Speranța“, Mureșeni—Mureș i se refuză viza nouilor statute, care au răspunderea socială modificată față de vechiul statut, al cărei art. 30 nu s'a respectat.

Se vizează statutele noi adoptate ale coop. c. „Bucureana“, Bedeciu—Cluj, b. pop. „Poporul“, Șoala—T.-Mare; „Boghișana“, Boghiș—Sălaj; „Luceafărul“, Mociu—Cluj și „Boieneana“, Boian—Sălaj, cu rectificări la parte din ele după statutul vechiu, care nu s'a respectat.

Se resping dela viză statutele noi adoptate de: b. pop. „Strugurul“, Cicărlău—Satu-Mare; „Someșana“, Tohat—Sălaj și „Speranța“, Măierîște—Sălaj, având schimbări esențiale față de vechiul statut. Se vor ține adunări generale cf. vechiului statut pentru modificări, în caz de imposibilitate în prezent să renunțe la modificări de-ocamdată.

Se mai iau hotărîri și asupra altor chestiuni mai mărunte.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Cooperatori, sprijiniți această revistă trimițând neîntârziat abonamentul.

SITUAȚIA DE CASSĂ ȘI BALANȚA DE VERIFIC. A UNIUNII DE COOP. „ARDEALUL“
PE ZIUA DE 15 OCTOMBRIE 1930.

Situația de cassă				Denumirea conturilor	S U M E				S O L D U R I			
Incasări cu chitanța no. 1—167 1930		Plăți cu bonuri no. 1—97 1931			Debitoare		Creditoare		Debitoare		Creditoare	
Lei	b.	Lei	b.		Lei	b.	Lei	b.	Lei	b.	Lei	b.
144.634	—			Cassa	521.244	75	517.104	—	4.140	75	144.634	—
				Taxe de înscriere			144.634	—				
92.090	—	130.913	—	Depuneri spre fructificare bca Cluj—Mănăstur	130.913	—	92.090	—	38.823	—		
35.734	—	187.088	—	Dep. B. C. C. Cluj	187.088	—	35.734	—	151.354	—		
4.000	—	4.000	—	Cursuri cooper. din Oradea	4.000	—	4.000	—	—	—		
5.088	—			Dob & Benef. div.			5.088	—			5.088	—
3.0 0	—			Subvenții Trib. cooperației			3.000	—			3.300	—
78.510	75			Contribuția legală 1930			78.510	75			78.510	75
8.188	—			Abonamente Trib. Cooper.			8.188	—			8.188	—
150.000	—			Subvenția Ofic. Naț. al Coop. Rom.			150.000	—			150.000	—
		6.500	—	Chirie	6.500	—			6.500	—		
		4.883	—	Impozite	4.883	—			4.883	—		
		13.650	—	Mobilier	13.650	—			13.650	—		
		57.452	—	Salarii	57.452	—			57.452	—		
		39.931	—	Revista Trib. Coop.	39.931	—			39.931	—		
		21.608	—	Cheltuieli generale	21.608	—			21.608	—		
		13.637	—	Imprimare	13.637	—			13.637	—		
		32.502	—	Diurne & Transpo. turi.	32.502	—			32.502	—		
		4.940	—	Donații și broșuri	4.940	—			4.940	—		
521.244	75	517.104	—		1.038.348	75	1.038.348	75	389.420	75	389.420	75

C R O N I C A

Știri din Țară

Darea de seamă a Uniunii de cooperative „Muntenia“. Uniunea de cooperative „Muntenia“, cu sediul în București, și-a publicat darea de seamă a consiliului de administrație asupra activității de până acum.

Spicuind această dare de seamă am constatat o frumoasă dezvoltare a cooperativelor din cele 12 județe, asupra cărora se întinde raza de activitate a Uniunii „Muntenia“.

În cele 12 județe funcționează un total de **2359** cooperative, din cari: **1532** bănci populare, **550** coop. de consum, producție, agricole și de desfacere în comun și **277** coop. de păduri și obștii de arendare și cumpărare. În cercul de activitate al Uniunii funcționează **14** federale.

Din totalul de **2359** unități existente până la 31 Iulie 1930 s'au aflat uniunii **1527** de unități, adică peste **65%**.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Din Buletinul Băncii Naționale Nr. 7 extragem următoarele date interesante referitoare la numărul animalelor domestice din România. Avem: cai 1.958.509; bovine 4.333.441; bivoli 186.606; oi 12.406.428; capre 372.807; porci 2.412.498; măgari 10.638. Pentru consumațiunea publică se taie anual: 972.850 bovine; 17.698 bivoli; 1.978.057 oi; capre 44.476; porci 638.640.

***

Organizarea congreselor cooperative regionale. Oficiul Național al Cooperației Române și Banca Centrală Cooperativă au hotărât să se țină următoarele congrese regionale: la Cluj la 30 Noembrie și 1 Decembrie 1930; Craiova 7 și 8 Decembrie 1930; Timișoara 20 și 21 Decembrie 1930; Iași 3 și 4 Ianuarie 1931; Galați 18 și 19 Ianuarie 1931; București 1 și 2 Februarie 1931 și congresul general în Capitală în zilele de 15, 16 și 17 Martie 1931.

Congresele vor avea de discutat următoarele probleme de actualitate în vederea contribuției pe care cooperația este chemată s'o dea la asanarea agriculturii românești: 1) Problema raționalizării organizațiilor cooperative; 2) finanțarea întreprinderilor cooperative și politica de dobânzi și dividende; 3) operațiile de mandat încredințate de Stat cooperației; 4) contribuția cooperației la raționalizarea și intensificarea agriculturii; 5) organizarea controlului cooperativ și 6) problema federalizării în cooperație.

***

Dela Consiliul General al Cooperației. „Consiliul General al Cooperației s'a reunit în zilele de 6 și 7 Octombrie a. c. Constatându-se, pe baza referatului dlui profesor I. Răducanu că Uniunile de cooperative — create prin noua lege — au început a activa în mod efectiv, s'a decis desființarea regiunilor pe ziua de 1 Noembrie a. c. acolo unde există asemenea Uniuni.

S'au discutat de asemenea modalitățile și măsurile de luat, cele mai potrivite pentru coordonarea acțiunii de control a unităților cooperative din partea instituțiilor centrale.

S'a însărcinat Direcțiunea Oficiului Național al Cooperăției să prezinte un referat detaliat asupra problemei înființării în Ardeal, în special, a unui număr de lăptării cooperative.

Consiliul General fiind sesizat de dorința mai multor uniuni de cooperative în sensul convocării unor congrese județene și regionale urmate de un congres general la București, a găsit de mare utilitate asemenea manifestări cooperative pentru desbaterea problemelor de organizare și ale metodelor de lucru ale mișcării cooperative, desemnând o comisiune, care să fixeze de comun acord cu organizațiunile centrale și cu Uniunile, data și ordinea de zi a congreselor regionale și a congresului general".

***

Convenția intervenită între Stat și Banca Centrală Cooperativă. Prin convenția dela 2 Septembrie a. c. Statul a predat Băncii Centrale Cooperative portofoliul de Lei 1.876.000.000, pe care fostele Centrale îl reescontaseră la Banca Națională.

Banca Centrală Cooperativă urmează să încaseze cu timpul valoarea polițelor din portofoliul amintit mai sus, mărindu-și astfel resursele bănești. Aceste resurse noi, împreună cu cele vechi, de cari dispune Banca Centrală Cooperativă, vor fi acordate sub formă de credite cooperativelor, cu o dobândă care nu va putea trece de 12%.

Operațiunea de mai sus e de mare folos agricultorilor, în primul rând prin faptul că fondurile Băncii Centrale Cooperative, pe cari urmează să le distribuie prin cooperative, s'au urcat la suma de Lei 5 miliarde, iar în al doilea rând, prin scăderea dobânzii la 12% pentru sumele primite împrumut de cooperative. Se impune ca și acestea la rândul lor să perceapă dela membrii dobânzi cât mai mici. Pentru a ajunge la acest rezultat e nevoie ca unitățile să-și reducă cât mai mult cheltuielile cu regia.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

***

Aprovizionarea Armatei cu cereale. Și în anul acesta, ca și în trecut, Armata va fi aprovizionată cu grâu, orz și ovăs tot de către cooperative, prin Centrala Cooperativă de import și export. Producătorilor li se va plăti prețul zilei și locului de cumpărare, avansându-se din preț 20%.

Din Străinătate

Grecia. În Grecia cooperația tinde spre o continuă dezvoltare. Această țară are în total 5443 de cooperative. Din acestea 4127 sunt cooperative agricole, iar 1316 cooperative urbane.

Cooperativele agricole se împart astfel: 2940 cooperative de credit; 327 cooperative de vânzare; 250 cooperative de producție; 199 cooperative de furnituri și 411 diverse.

Cooperativele urbane se subdivid în felul următor: 61 cooperative de credit; 115 cooperative de consum; 616 cooperative de producție; 164 cooperative de furnituri; 341 cooperative de construcție și 19 diverse.

Cooperația agricolă a luat mai mare dezvoltare în partea de sud a Greciei, iar cea urbană în Grecia centrală.

Banca Națională a Greciei acordă prin intermediul cooperativelor agricole credite anuale în valoare de circa 800 milioane drahme.

***

Bulgaria. Banca de agricultură bulgară a pus la dispozițiunea pivnițelor cooperative de vinuri, credite cari permit acestora să avanseze membrilor 60% din valoarea prețurilor de vânzare ale vinului și mustului.

Prin aceasta se speră ca, acele cooperative cari posedă instalațiuni din cele mai moderne, să asigure producerea și centralizarea produselor membrilor cooperativelor.

***

Germania. În Germania s'a redus foarte mult importul de cereale străine din cauza recoltei abondente de secară.

Introducându-se monopolul porumbului, s'a redus mult și importul acestui produs.

Sunt căutate însă pe piața germană prunele și nucile de proveniență streină. Acestea trebuie să fie însă de bună calitate și bine împachetate.

***

Polonia. Din cauza gerului din iarna anului 1928/29, care a distrus mare parte din pomii fructiferi, în Polonia sunt mult căutate fructele și strugurii streini, cu prețuri favorabile. Se cer însă produse de calitate bună și bine ambalate.

Tinând seamă de vecinătatea noastră cu Polonia, dacă am avea organizată o deasă rețea de cooperative pentru valorizarea și exportul fructelor, am putea face noi export în această țară, după urma cărui export agricultorii noștri ar avea mult de câștigat.

***

Brazilia. Exportul fructelor de masă din această țară, în țările europene, a crescut mult în ultimii ani, ajungând în anul 1929 la 117.876 tone, pe când în 1925 era numai de 65.878 tone.

***

Argentina. În Argentina există 44 cooperative de consum, 32 de producție, 132 agricole, 18 de credit și 48 diverse.

Aceste cooperative (de consum, agricole și de producție) au făcut o vânzare totală, în anul 1929, de 80 milioane pesos.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

**Cooperatori, popularizați ideea congresului
și participați cât mai mulți.**